

Dva brata.

urja, ostra burja je piskala okrog voglov. Sneg je nosila po zraku kakor smeti, in srečnega se je štel vsakateri, ki mu ni bilo treba hoditi iz hiše.

Pri Zavasnikovih so se grelí otroci na ognjišču. Jeden se je učil iz knjige, drugi je lupil krompir, tretji je dremal na klopici in četrti se je igral z mladim mačkom. Mati pa je polagala polena pod kotel, ki je visel nad ognjiščem, ter pogledala sedaj pa sedaj v pisker, ki je bil pristavljen k ognju.

»Kaj neki delata fanta sedaj-le v gozdu?« poprašuje mati očeta, ki je stopil upravkar s svetilko v vežo. Bil je v hlevu, kjer je pokladal živini.

»Ne skrbi za-nju! Tako sladko spita, kakor Tonček na klopi.«

Mati molčí, oče pa ugasne svetilko in sede na ognjišče.

»Alo, otroci! molimo sedaj-le, dokler ne bode večerja pripravljena. Po večerji pa hitro spat. Jaz moram zgodaj zjutraj v gozd!«

»Teško bode, če burja ne poneha. V takim-le ti pač ne kaže iti od doma.«

»Ni drugače. Davke moram plačati v štirinajstih dneh. Danes mi je prinesel ‚kancelijski‘ opomin.«

Žena vzdihne — — —.

Dobre pol ure pozneje je Zavasnica ogenj zagrebla in odšla spat za drugimi. Spati pa se ji ni dalo. Materina skrb je velika.

V gozdu ni tako huda burja kakor na jasnem. Zavasnikova sinova sta že drugi dan v gozdu. Dasi ju je gredo pridno delo, vendar jima je delal sneg mnogo napotja. Na jasnem ga raznese burja na vse strani, v gozdu pa ne tako. Bilo ga je čez koleno. In še je naletal. »To noč že še prebijeja, tolažila sta se, jutri pa pridejo oče, naložimo in odrinemo domov.«

Sekira je pela, da je odmevalo daleč po gozdu. »Janez, to-le morava še«, reče starejši in pokaže na debelo smereko.

»Samo glej, Jože, da te ne potare smereka. Jaz sem se komaj ognil prej-le, ker je sneg na poti.«

»Nič se ne boj, bratec!« odvrne Jože in mahne po smereki, da je zajčala na prvi mah. Janez pa je obsekaval ne daleč strani drugo smereko, ležečo v snegu.

Jože je bil najstarejši sin Zavasnikov. Kakih osemnajst let je moral imeti. Bil je visoke, a šibke rasti. Janez pa je bil nekaj let mlajši in bolj čokat.

Že se je majala smereka. Z vidnim veseljem je gledal Jože na-njo in zaklical bratu: »Že se guglje«. Hitro zažene sekuro v sneg, sam pa skoči na deblo in pleza na smereko, kličoč: »Janez, poglej, kako se popeljem.«

Smereka se nagne, Jože potisne, deblo zahrešči, toda o joj! . . . . .

Blizo stoječe smereke veja oplazi Jožeta po obrazu, smereka pade, pade pa tudi Jože in predno se je mogel umakniti iz snega, pritisne ga smereka na nogo — — —.

»Oh, Janez, noga, noga! Pomagaj!« — — Bratec priteče po snegu, a smereke vzdigniti ne more. Odmetava sneg, a kaj hoče snegu, ki je mehak?

Vzame sekiro in koplje zemljo pod nogo in čez dolgo časa šele se mu posreči, potegniti nogo bratu izpod smereke.

Sam je bratec ni mogel potegniti. V nezavesti je ležal.

»Jožek, ljubi moj bratec, ali ne slišiš?« kliče ga in joče in mrzli sneg mu polaga na čelo.

Kmalu se Jože zavé.

»Oh, Janez, moja noga je proč! Zmečkana je, če ne zlomljena. Oh, kako me boli.«

»Ali tečem domov po očeta?« popraša brat, in tesno, silno tesno mu je pri srcu. Noč se je že delala, pota nobenega, kaj bo, ako tudi sam zajde v gozdu?

»Bratec, ali veš, kje je ogljenica?«

»O, vem, vem!«

»Vidiš, temà je že, in domov iti ti ne kaže nocoj. Gotovo zajdeš. Saj veš, da je dobri dve uri do doma. Pojdi rajši do ogljenice. V dobri pol uri si tam in pokliči ogljarja, da me spravita v njegovo kočo čez noč.«

Janez odene brata s plahto, ki sta jo imela pri sebi za odejo po noči, dá mu požirek žganja in odide iskat ogljarja.

»Bogu se priporoči, jaz se bom tudi, pa Materi božji, Janez!«

Bratec potegne iz steklenice par požirkov, vzdihne globoko, poda roko bratu in odide.

Jože zdihuje na tleh od bolečin in moli — — —. Burja pa je pela mej smerekami svojo otožno pesen — — —.

Janez je stopal hitro po snegu, da mu je bilo vroče. Burja mu je sproti sušila kaplje na čelu. Tema je bila vedno huja in meseca ni bilo še na nebu. Hodil je že dobre pol ure, a ogljenice ni bilo videti. Silno truden je že bil in moči so mu pojemale. Začne ga skrbeti. »Kaj bo, če sem zašel?«

Gre, gre, — kar mu spodleti in revež se preobrne na glavo — v prepad. Snega je bilo dosti, in velik zamet ga je pogoltnil.

»Jezus, Marija, pomagaj!« bilo je še slišati iz snega.

In ponočnega popotnika ni bilo več videti ne slišati. Le burja je žvižgala v jednomer kakor poprej, ter vrtela snežene kosme po zraku — — —.

Jožetu je nekoliko odleglo — za trenotek. Vsaj tako s'lnih bolečin ni občutil in zdelo se mu je, da hoče zaspati. Na pol v sanjah, na pol v blodnjah je izgovarjal pretrgane besede. Minulo je davno že dve uri in blede mesec je pogledal skozi oblake.

Zdaj bi morala že tu biti, govori sam sebi. A mine še dokaj časa, o ogljarju in bratu ni duha ne sluha. Skrbeti začne Jožeta, silno skrbeti in misel se mu vrine v glavo, da je utegnil bratec zaiti — — —.

»Bo že Bog pomagal«, vzdihne in skloni se po koncu. Silno ga je zbolel ves život.

»Ni drugače, kakor za njim moram. Kaj, ko bi bil kam padel?«

Hoče vstati, a noga mu ne dá. Bratovsko srce pa mu tudi ne dá, da bi še čakal.

»Da le mesec sije«, tolaži se, natakne na roke debele rokavice iz kožu-hovine in hajdi po sledi za bratom.

In lezel je z rokami in zdravo nogo po snegu, vlekoč za seboj zmečkano nogo. Uh, kako mu je pač moralo biti pri srcu! Toda ljubezen do brata in skrb za-nj ga žene dalje po snegu.

Gotovo je že lezel dve uri, vedno po sledi za bratom. Čuditi se je bilo, da ni omagal. Oh, kolikrat je zaklical, kar so mu pluča dala: »Janez!« Toda le odmev mu je bil odgovor.

Zopet zakliče, ne daleč od prepada: »Bratec, moj bratec!«

Zdelo se mu je, da sliši neki človeški glas. In kliče in se pomiče dalje — po vseh štirih. Moči so mu jele pojemati. Ni si smel misliti, kaj bode, ako bi moral tu obtičati? Zopet zakliče in res čuje zdaj razločno: »Jože.«

Kdo bi popisal ta trenotek v njegovem srcu. Toraj vendar-le res. Bratec je tu. Leze dalje, leze, že je na robu prepada. Sneg prevara človeka. Pač je klical Janez v sneženem prepadu: »Pazi!« a bratec ni razumel bratca. Sneženi plaz je tudi njega potegnil v prepad — — — Padel je več metrov globoko v sneg. Že sta bila vkup z bratom, le še debela snežena plast ju je ločila.

Toda sedaj je bilo zadosti. Jože je postal spet nezavesten. Janez ga je klical z zamolklim glasom, a odgovora ni dobil. Ves trd začne z rokama kopati sneg, da bi došel do brata, da bi ga vsaj še enkrat videl in objel. Ni pa več mislil na rešitev. Kdaj bode še dan? In kdaj šele ju najdejo v tem sneženem prepadu? Koplje, omaga, a zopet koplje. Hvala Bogu! Že se zasvita. že ga vidi, svojega brata! Roko stegne po njegovi roki, kliče: »Jože, Jože!« a ni odgovora. Poklada mu sneg na čelo, na prsi, a ne more ga vzbuditi. Sedaj šele zapazi, da ima veliko rano na sencu. Revež se je moral hudo udariti ob kako ostro skalo.

Janez le še poklada sneg na prsi in čelo, a bratec se mu neče oglasiti. Ne more se! Že je izdihnil svojo dušo — — —

Tudi Janez onemore. Z obema rokama se oklene vratu bratovega, še nekaterikrat zamolklo zašepeče in zastoče: »Jože, Jože!« . . . . Naposled pa zavlada smrtna tišina. Zaspal je tudi on. Ali za vselej kakor brat njegov?

Burja ni pihala v tem sneženem kotlu, pač pa je piskala nad bregom, piskala mrtvaško pesen mlademu življenju — — —

Zgodaj je napregel Zavasnik vola in odrinil v gozd. Počasi je vozil, in kadilo se je od volov, ker pota so bila zametena in snega je palo dosti.

»Srečno hodi!« zakliče skrbna žena in zapre vrata.

»Otroci, molimo, da se oče in brata srečno vrnet.« In molili so iskreno. Precěj je bil že Zavasnik od doma, kar opazi, da je pozabil verige. Pri-vezal je vola k ograji pri poti in hitel po verige.

Ko pride zopet do voza, gre dalje v gozd. Sreča ogljarja.

»Oh, oče, danes bi bili lahko ostali doma.«

»Ni drugače, moram.«

»Take čudne glasove sem slišal po noči iz gozda doli, da me je še sedaj strah.«

»Najbrže si slišal moja fanta.«

»Kaj sta gori?« zategne ogljar svoje besede, maje z glavo in odhaja.

Zavasnik pa je vendar-le premišljal ves pot besede ogljarjeve: »Kaj sta gori?«

Trudna je bila živina, truden on, ko dospe v gozd. Ko se bliža svojemu gozdu, zdi se mu čudno, da ne sliši ne govorice ne sekire. Še bolj ga jame skrbeti, ko zagleda čudne plazi, ki so se poznale po snegu proti ogljenici.

»To je, kakor bi kdo kakega človeka vlekel po snegu. Menda pač ni kakšen medved ali volk — — —?«

Ni si upal dalje misliti. Še hitrejše poganja vola, da sta kar jezike pomaljala iz gobcev.

»Čuváj!« zakliče za svojim psičkom. A ni bilo psa od nikoder.

Še čudnejše se mu dozdeva. Pes bi bil vendar že lahko pri fantih. Saj je vselej storil tako in danes ne?

Kar prisopiha »čuvaj« po sledi, ki je vodila k ogljenici. Silno se dobrika in — cvili. Zaganja se v gospodarja, steče nekoliko po plazú in zopet se vrne k njemu.

Kmalu je Zavasnik z vozom v gozdu. Pogleda krog sebe, kliče sinova, sedaj tega, sedaj onega, a le pes se mu oglašá z lajanjem. Naprej stopi h košatemu gabru, kjer sta imela sinova ležišče. Vidi na tleh culico s kruhom in slanino, malo strani steklenico z žganjem — a sinov ni. Kam sta šla? Obrne se proti drugi strani in zagleda pri veliki smereki sekiro naslonjeno. Da bi burja ne bila zagrebla s snegom tistega mesta, kjer je pal Jože sinoči pod smereko, zapazil bi bil oče kmalu kaj. Kliče in kliče — a vse tiho.

Odene vola, dá jima mrve in gre po široki že precej s snegom zameteni plazi proti ogljenici. Psiček neha lajati in teče pred njim, vedno se oziraje. Precej časa gresta — kar zgine pes izpred očíj. Čuje pa lajanje psa. Kje je?

Pride blizu prepada.

»Tu doli je prepad, tu ne grem, ker je po meni, če stopim par korakov dalje. In vendar mora biti pes doli. Čuvaj!«

Sliši ga. Doli je. Temá se mu naredi pred očmi. Grozne misli mu rojé po glavi.

Kaj, ko bi sinova —? Ni si upal misliti. Grozno to!

Pa kako hočem zvedeti, ali je kaj doli? Morda kaka zver?

Črno se mu je jelo delati pred očmi. Sede v sneg.

»Ne, zver ne more biti«, šine mu hitro v glavo. »Drugáče pes ne bi bil doli«. Vstane, stopi varno bliže na rob in pogleda doli.

Omahne — — — Zdrsál se je tudi on po sneženi plasti navzdol. Ni se mu zgodilo nič hudega na životu. Sneg ga je branil in plazú ni bilo več ondi. A kaj život? Srce, srce — počiti mu je hotelo. Priletel je na človeško truplo. Koplje sneg z rokama — oče spozna svojega sina — Janezka. Debele solze mu leté po licu in joka kakor otrok. Obrne truplo — pod njim se pokaže drugo —.

»Oh, tudi ti, Jože, si tu? Oh, ljubi Bog, pomagaj mi, da ne omagam.«

Oče sede v sneg in joče. Hitro pa mu pride na misel, da morda nista še mrtva, ker sta najbrže zmrznila. In sleče Janezku zgoranji život in s poldvojeno močjo ga drgne s snegom, češ, morda ga vendar-le oživim.

Pol ure je hitel, da se je utrudil do čela — a življenja ni mogel vrniti. »Morda opravi kaj z Jožetom«, misli si in začne ga slačiti. Toda hitro mu mine ta misel, zagledavši veliko rano na sencu.

»Hitro domov z njima«, misli si in sedaj šele se začne ozirati krog sebe. Sedaj šele opazi, kje da je? Krog sebe vidi le sneg in visoko gori zazrè skalnato steno, po kateri je priletel doli. Pes pa sedi poleg in žalostno zre v gospodarja. Pogledati na nasprotno stran niti ne more, ker mu je visoki sneg na poti.

»V božjem imenu, tukaj-le bodem kopal«, reče Zavasnik in začne delati pot iz prepada. Delo mu je šlo dobro izpod rok in srcé mu je tolažil zvesti čuvaj, ki je posnemal svojega gospodarja in kopal s šapami sneg.

Res se mu je posrečilo naposled prodreti debelo plaz in pogledal je na jasno. Še nekaj časa je kopal in potem je dvignil mrtvo truplo Jožetovo na svoje rame in hajdi okrog prepada nazaj na vrh — do voza. Oh, kako teško je nosil . . . Še nikoli ne tako. In še celo dvakrat!

Iz dračja napravi ležišče na vozu svojima sinovoma. Silno truden je bil, a čutil ni. Nevidna moč ga je držala po koncu. Pognal je vola, potegnila sta. Šel je v gozd, naložil pa ni krlov, ampak svoja dva ljuba sinova — — —

Solnce je že zakrilo svoje lice in noč se je delala, ko je odrinil iz gozda na teško pot proti domu. Nikdar še ni bila tako teška!

Kako jih je skrbelo, Zavasnikove! Mati ni mogla pričakati svojih dragih domov. Popraševala je pri sosedovih, kako je to, da ni očeta in sinov toliko časa? Pomajevali so z ramami in rekli: »Nekaj že mora biti.«

Žena je bila neutolažljiva. Cerkvenik je že davno odzvonil sv. Florijanu. Otroci so jokali, ženo je skrbelo neizrekljivo.

»Pojdite spat, otročiči moji, izmolili smo že.«

»Ne gremo, dokler ne pridejo oče«, bil je odgovor.

»Torej bodite na ognjišču. Jaz grem pogledat, če že gredó oče?«

»Jaz grem z vami, mati!« oglasi se najstarejše dekle.

»Ne moreš, saj vidiš, da nimaš črevljev. Zunaj je mraz in burja piha.«

»Mi ne bomo sami, strah nas je.«

Žena dene še poleno na ogenj in reče: »Pa molimo.« In molili so dolgo, dolgo. Očeta in sinov ni še bilo. Kar se ustavi voz pred sosedovo hišo. Spali so že.

»Sosed, pridi malo venkaj,« zakliče Zavasnik skozi okno.

Kmalu se prikaže sosed na pragu — — —

Ni mogoče dalje pisati. Poskušali so sosedje, da bi oživili sinova, a nista oživela. Skupaj sta ležala na mrtvaškem odru. Na smeh sta se držala.

Oče je obolel vsled obilnega truda, mati je zbolela vsled žalosti, a ozdravela sta. Tam gori pri sv. Martinu pa je nedavno napravljena gomila, na kateri rasejo rožice in izmed rožic gleda križ, na katerem je zapisano:

Brata dva takó sta se ljubila,
Da celó še smrt ju ni ločila.
Bog je pridna brateca k sebi vzel,
Da ju ne bi v mreže svet ujel.

P. Bohinjec.

